

nak; a legkelletlenebbek most is erőltetett és olcsó irredenta szólamai, ezeket a kardcsörtető darabokban époly kevéssé szeretjük, mint ebben a pacifista kettőskönyvvitelben.

Érdemesebb színészi feladat a címszerepet játszó Gellért Lajosén kívül alig akad. Neki sok szép mozzanata van, egyénisége, melanchólikus orgánuma képes némi tekintélyt és sok rokonszenvet szerezni a világ legszerényebb diktátorának. Palotás Irén — kit esztendeje még színinövendékül és Pálkás Irén néven kedvezően ismerünk meg a Nemzeti Színházban — kellemes és fejlődésre képes színésznőnek ígérkezik. Rubinyi, Ráday, Justh biztosan mozognak a maguk talaján, Z. Molnár, Zala Karola kevésbé biztosan az egyéniségükhöz nem igen vágó feladatban. A jóhatású színpadi képek Vogel Eric művei.

*

Fodor László *Töltőtoll*-a egy álló esztendeig járta a külföldet (Turin, Berlin, Bécs, Belgrád), míg most a Belvárosi Színházba érkezett. Nagyon nemzetközi is a stílusa, beválnék akár fordításnak is s ha történetesen fordításul kerül elibénk, akkor is azt éreznők: csak úgy «kapásból» emelték ki a sűrű átlagból. Technikát a franciáktól tanult, meg azok tanítványától, Molnár Ferencztől, elsajátított egy kis Shaw-frazeológiát is — s közben szinte egészen elfelejtette önmagát.

Új darabja alapjában egyszerű, egészen kellemes munka, ezúttal nem a házasságtörés komédiája, sőt az alaptalan féltékenysége. Új ötlete az, hogy az egyre halmozódó véletlenek következtében gyanúba fogott fiatalasszony maga a hitvesi hűség szobra, a mások ügyében vesébe látó válóper-specialista férj pedig a maga portáján valóságos világbjánoka a rövidlátásnak. Az ominózus aranytöltőtoll, mely napok óta gyengéd meglepetésnek szánva ott hever a férj íróasztalán,

miközben ez már szinte önkívületben keresi Desdemona zsebkendőjéhez Cassiót: az örök férfibizonytalanság szimbolomául van szánva s csakugyan, a téma akárhányszor komolyabb irányba próbál fordulatot venni. Ám az író ilyenkor — a fordulatot némi «drámai aláfestésű» tirádára kihasználva — hirtelenül megint átjátssza az egészet a poentekre kihagyott komédia területére. Itt otthonosabban is mozog, az egymás sarkába hágó vicceket ügyesen süti el, amíg a színpadot figyeljük, ki vagyunk szolgáltatatva az omelette-nyi ügyecske körül szótt zajos jövés-menésnek, csak a függöny utolsó összecsapódása után érezzük valahogyan a keresztretjtvény megoldásának lagymatag, kispolgári és fantáziátlan örömét. Meglehet, hogy a közönség ennyivel is beéri, a hősnő vakmerő tisztessége pedig esetleg még az írói merészség erejével is hathat.

A színház gondos, csak egy kissé a kabaré felé színezett előadással szolgáltatta a sikert. Dayka Margit valóságos önfeláldozással azonosította magát a nem neki való feladattal; szerepének «mélypontjai» körül juttathatta csak szóhoz a szív és kedély néhány bensőbb hangját, amennyit a darab légüres stílusa szinte meg sem bír. Somlay fényesen «megcsinálta» a naivságot s a mértéken egyre túllendülő gyámoltalanságot, bár ez neki is inkább csak felvett hangja. Kovács Károly rokonszenves színész, de szív-rablónak nem épen meggyőző. Annál meggyőzőbb a temperamentumos Kökény Ilonának adakozó multú nagyságos asszonya. Gózon kedves és közvetlen, Ihász is ügyes, de még mindig kellenén túl operettlik. *Rédey Tivadár.*

Színházi levél.

Szeged, 1930. október.

A Napkelet olvasói bizonyosan emlékeznek még a legutóbbi szegedi színházi levélre, melyben a levélíró beszá-

molt az itteni színház vezetésében beállott változásról: Szeged városának házikezeléses színháza új igazgatót kapott a Nemzeti Színháznak kitűnő művészeiben, Kürthy Györgyben. A személyi változással azonban együtt járt az az aggasztó fordulat is, hogy a város a folyó színházi évet csak próbaesztendőnek tartja arra vonatkozólag, hogy színházát továbbra is megtartsa-e házikezelésben, vagy pedig a jövőben magánvállalkozó kezére bizza a vezetést.

Hogy a magánvállalkozói rendszerre való visszatérés mit jelentene nemcsak Szeged színi életének, hanem az egész magyar vidéki színészetnek szellemi és anyagi színvonala s ezáltal közvetve az egész magyar művelődés nivója tekintetében, azt — úgy hiszünk — felesleges bővebben fejtegetni. Most elég legyen annak megállapítása, hogy Kürthy György igazgató működése van hivatva ezt a veszedelmet elhárítani. Ha az idei évad szellemi tekintetben megüti azt a mértéket, amelyet olyan kultúrvárosnak, mint Szeged, joga van megkövetelni, akkor — úgy gondoljuk — a város, amely minden szép és nagy íránt kiváló érzéket tanusít, nem ejtheti ki kezéből a színház irányítását és gondozását.

Az új igazgató eddigi működése jogosulttá teszi ezirányú reményeit mindazoknak, akik Szeged színügyét élénk érdeklődéssel kísérik. Kürthy Györgynek sikerült színvonalas társulatot összeállítania. Hogy a budapesti színházlátogató közönségtől is ismert neveket említsünk, itt van Táray Ferenc, itt van Gyöngyössi Erzsébet, itt van Tolnay Andor, Zilahy Pál, itt a Budapesten többször vendég szerepelt operaénekes Szórád Ferenc, itt az Alapítványban feltűnt Peéry Piri, Mátó Mária, itt vendég szerepelt — reméljük, mentül sürűbben — Vendrei Ferenc. Rajtuk kívül a szegedi színházlátogató közönség régibb ked-

vencei közül itt játszanak: Herczeg Vilmos, Szász Edit, Patkós Irma, Veszely Pál, Nagy György stb. Azonkívül mint rendező itt működik a magyar színpadművészet nagy reménysége, Németh Antal. A zenekart a külföldön forgott kiváló zenemester, Fridl Frigyes vezeti. Olyan nevek és tehetségek ezek, akik budapesti viszonylatban is számbejöhhetnek.

Az eddigi évadnak legkomolyabb teljesítményei Erkel *Hunyadi László*-jának felújítása, Móríc Zsigmond *Légy jó mindhalálig* c. művének műsorba illesztése és Szabados Árpádtól az *Asszony és a bolondok* bemutatása voltak.

Hunyadi László Németh Antal kiváló rendezésében került színre. Díszletei Jaschik Álmos iparművész tervei szerint készültek. A színpad váza — teljesen modern módon — az egész darabon keresztül ugyanaz maradt, a színhelyváltozásokat az egyes töltelelemek változtatása jelezte. Ez a díszlet a maga monumentális egyszerűségével igen megfogta a közönséget.

Ugyancsak Németh Antal rendezte Móríc Zsigmond diákdarabját is. Az egyes képek forgószínpad híján is gyorsan peregetek egymásután s az egész előadás tempója és hangsúlyelosztása, valamint interpretációja derék művészi munka volt. A szereposztásban Kürthy igazgató olyat próbált, amit a darabnak eddig egy színrehozatala sem: Nyilas Misi szerepét nem növel, hanem férfiszínésszel, Károlyi Vilmos táncoskomikussal játszatta. Az érdekes kísérlet igen jól sikerült.

Szabados Árpád darabjának, az *Asszony és a bolondok* bemutatásával az új igazgató ama programmpontját akarta bevezetni, hogy az országban még sehol színpadra nem került értékes daraboknak **elsőtől** adjon helyet Szeged színpadján. Ha ezt a programját következetesen foly-

tatja, akkor Szeged kultúrönállósítása tekintetében nagy érdemeket fog szerezni.

Maga a darab igen érdekes alkotás. Meséje egy középkori magyar várban játszódik, ahol a várúr felesége — egy Velencéből ideszakadt asszony — a maga bestiális asszonyiságával bolondokként forgatja ujja körül a férfiakat. A műnek hangjában van valami lüktető lázasság, egy-két jelenete forró drámaiságot lehel, de alakjai néha sokat beszélnek és a befejezés nem folyik pszichológiai igazsággal a hősnő temperamentumából. Úgy halljuk, hogy ezt a sok kvalitást mutató művet — átdolgozott formában — a Nemzeti Színház is műsorába fogja illeszteni. A darabot Táray Ferenc rendezte és ő játszotta a fő férfiszerepet is. Mindkét feladatát a tőle megszokott intelligenciával, finom ízléssel és nagy színpadi készséggel oldotta meg. A hangulatos és művészi dekoráció tervét a sokoldalú tehetségű igazgató készítette.

A színház eddigi munkájából ezek a kiemelkedő mozzanatok. Semmiestre sem lekicsinyelendő teljesítmény ez, az évadnak egypár kezdő hete alatt. A többi estéket operettek és egyéb könnyebbfajta darabok töltötték be. Ezeknek rendezésében, színpadi beállításában — sajnos — nem tapasztaltuk azt az ízlést és haladó szellemet, amelyet az ismertetett előadásokban olyan örömmel üdvözölünk. Pedig — úgy képzeljük — itt is lehet és kell a vidéken megszokott banális operettstílussal az ízléses modernség érdekében szakítani.

... Színpadon még nem láttuk, de mire e sorok nyomtatásban megjelennek, a szegedi közönségnek már módjában lesz gyönyörködni Sík Sándornak a szegedi ünnepekre és a Szent Imre évfordulóra írt ünnepi játékában. Mert bizonyosan gyönyörködni fog ebben a költői, magyar és keresztény lélekből fakadt drámai költe-

ményben, amely Szent István utolsó éjtszakájába sűríti össze mindazokat a kérdéseket, melyek a félig keresztény, félig pogány magyarság számára Szent Imre kora halála következtében adódtak. Ebben a hármas egység szigorú, de művészi kereteibe szorított, műben benne dübörögnek az évezredek magyar történelem mélységes problémái. Alakjai egytől-egyig élnek és még a kis szerepek is egy-két markáns vonással plasztikus körvonalakat kapnak.

A darabot Németh Antal rendezi, Szent István alakját Táray Ferenc játssza, minden okunk megvan tehát arra a reményre, hogy az előadás méltóképen fogja megszólaltatni Sík Sándort.

Galamb Sándor.

Képzőművészeti szemle.

Nagy István műterem-kiállításáról. Nagy István soha sem volt a szó közhasználatú értelmében naturalista festő. És mégis művészete a természetelvűség irányából fejlődött a mai tömörségére. Az esetlegességekből, a természetet véletleneiben is követő impresszionizmusból már régen kilábolt. A naturalisták dekomponált képeinek lazaságától mindig távortartották egyéniségének határozott jellemvonásai. Azelőtt is, mindig volt ebben a harcias, néha zordonan kemény lelkű piktúrában valami sötét drámaiság. A székely népballadák komor életlátása, a zord természettel szemben folytonos harcban, nagy erőfeszítésekben élő székelység borongós, mélyzengésű érzés-skálája, a csiki ember mithosztermő és beteljesületlenségében megkomorodott ősereje: mindez megvolt a Nagy István, eddigi festményein is. Az úton, amit legutóbbi bemutatkozásai óta megtett, ezek a sajátosságai, hazulról hozott bő útravalók, híven velemaradtak. A kifejezés, a megjelenítés módja tömörebb lett. Egyszerűsödése útján értékei